

NAPRAWIONY (72) *part praet pass pf*

naprawiony (50), **naprawion** (21), *naprawiony a. naprawion* (1).

Oba a jasne (w tym w pierwszym 2 r., w drugim 3 r. błędne znakowanie). ◇ W formie złożonej -ón-
(1) *OrzQuin*. ◇ *W formach niezłożonych -on* (1) *OpecŻyw*, *-ono* (1) *OpecŻyw*.

sg m N *naprawiony* (13), *naprawion* (8); ~ (*praed*) *-ony* (12), *-on* (8); *-ony* *OrzRozm*, *OrzQuin*, *BiałKaz*, *CzechRozm*, *SkarŻyw* (3), *Calep*, *WujNT*; *-on* *OpecŻyw*, *PatKaz III*, *RejJóz* (2), *BibRadz*, *WujJud*, *BudNT*; *-ony* : *-on* *BielKron* (3:1). ◇ *G* *naprawion(e)go* (1). ◇ *A* *naprawiony* (1). ◇ *f N* *naprawioną* (6), *naprawiona* (3), *naprawion(a)* (1); ~ (*attrib*) *-ą* (2) *SkarŻyw*, *WujNT*; ~ (*praed*) *-ą* (4) *BielKron* (2), *MycPrz*, *SkarKaz*; *-a* (3) *LubPs*, *OrzRozm*, *CzechRozm*. ◇ *n N* (*praed*) *naprawiono* (10), *naprawioné* (5); *-o* *FalZioł* (2), *Mącz* (2), *SienLek*, *RejZwierc*, *RejPosWstaw*, *CzechEp*; *-é* *PatKaz III*, *BudNT*; *-o* : *-é* *OpecŻyw* (1:1), *BibRadz* (1:2); ~ *-é* (1), *-(e)* (4). ◇ *pl N m pers* *naprawieni* (2); *-eni* (1) *PatKaz III*, *-ęni* (1) *MurzHist*. *subst* *naprawioné* (18); *-é* (2), *-(e)* (16). ◇ *G* *naprawionych* (2). ◇ *A m pers* *naprawion(e)* (1). *subst* *naprawion(e)* (1).

Składnia dopełnienia sprawcy naprawion(y) od kogo (5), *od czego* (1), *przez kogo* (8), *co* (1).

Sł stp s.v. naprawić, Cn notuje, Linde bez cytatu; poza tym XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) i XVIII w. s.v. naprawić.

1. *Doprowadzony do stanu sprzed zepsucia; refectus Mącz, Calep; reparabilis Mącz (47) : OpecŻyw* 6; *przełz yey porodzenye łyna bozego bylo naprauyone kozde tego upadłego łzwyata stadło PatKaz III 92; WróbŻółt ee6v; Bo wiełz moia miła pauł [!] włytd raż obrażony Naprawion iuż być nie może. RejJóz Fv, Fv marg; KrowObr 128; Przewrotny trudno ma być nápráwiony BielKron 79; Irreparabilis, Co nie może być náprawiono/ nienápráwny. Mącz 280d, 116b, 280d; Kto zakrywa grzechy łwoie/ niebędzie naprawion WujJud 89; RejPosRozpr c4v; włyłtko zá Mołkiewłkiego włtác muli/ y nápráwiona Vnia być może. MycPrz II Dv; BiałKaz E4; Trzebá tedy Bogá prosić [...] żeby [biskupi] ludziom wczonym do máiętności ich przichodzić dopułzczáli/ [...] Tym łpofobem łzkoły będą nápráwione [restituentur]; rozumy młodych ludzi będą pobudzone ModrzBaz 133v; Refectus – Zalię naprawioni. Calep 904a; SkarKaz 488b.*

naprawiony od kogo (2): *KrowObr 128; iuż teraz baczę [...] którą drogą może od Krolá ten łtan być nápráwiony. OrzRozm K3v.*

naprawiony przez kogo (7): *o nyeuyalfo dzywno ofoblyua [...] przełz którą zyuyola byuayą ozyuyany anyely naprauyeny pyekla znyłzczenye ludzye byuayą zbauyeny PatKaz III 92; BielKron 132v. Cf Wyrażenie.*

naprawiony czym [= przez co] (5): *MurzHist L2v; OrzRozm D2v; gdy wiedziéc będziefz/ coś ieft/ gđziész ieft/ y czymes ieft/ czym łtoifz/ czym giniefz/ czym nápráwióny być możefz OrzQuin A2; SkarŻyw 384; álbo twą łmiercią máią być nápráwione edyktá Confulow/ álbo theż odpułzczeniem/ ná wieki zniłzczone Phil E.*

W połączeniu szeregowym (1): *Przez człowieká Iezufá Christufá włyłtko stworzono to iest odnowiono, nápráwiono, poiednano y w kupę zebrano. CzechEp 315 marg.*

W przeciwstawieniach: »rozerwany, skażony, upadły, zaciemiony, zniszczony ... naprawiony« (5): *LubPs* N5v; kościół zaciemiony/ Będzie przezeń [przez Krystusa] nąpráwiony. *BielKron* 132v, 162v, 405; *Phil* E.

Fraza: »natura miała być naprawiona« (1): przez ktorego [Krystusa] y tá lkázona naturá náfzá miała być nąpráwioná *LubPs* N5v.

Wyrażenie: »przez (Pana a. Jezusa) Chrystusa, w Chrystusie naprawiony« [szyk 4:1] (4:1): *LubPs* N5v; przez Páná Kryřthulá będą nąpráwione ták niebieskie iáko ziemńkie rzeczy *BibRadz* II 88a, I 1d; *CzechEp* 315 marg; człowiek nąpráwiony w Chriřtuřie y przez Chriřtuřá; nowym człowiekiem bywa názwany. *WujNT* 543.

Szeregi: »naprawiony i wyćwiczony« (1): [řw. Filip] dořkonałey wiary o Bořkiew wřzechmocnořci iego [Chrystusa] niemiał: nąpráwiony był y wyćwiczony oną pokuřá *SkarŻyw* 384.

»naprawiony i zachowany« (1): ták theř Polřka Koroná/ tąř prořtotą nąpráwioná/ y záchowaná być moře/ ktorą iest zbudowaná *OrzRozm* D2v.

»naprawiony i zjednoczony« (1): tego [Justynijana] był Pan Bog obdárzył dwiemá Hetmáný řpráwnymi/ przez ktore vpádła rzecz pořpolita Krzeřciánřka y rozerwana zářię była nąpráwioná y ziednoczona *BielKron* 162v.

a. *O rzeczach materialnych; zreperowany, odbudowany* (9) : řpalićie do gruntu miářtho z onym wřzytkim łupem/ przed Pánem Bogiem twoim/ y zořtanie náwiewi kupá rumu/ á nigdy nie będzie nąpráwiono [non aedificabitur amplius]. *BibRadz* Deut 13/16, Ps 102 arg; Iuř řie teř był ná wielu mieřćcach kořciół Bořy pokářił/ przeto Ioiádá biřkup włóżywřzy kárbonę pořpolitą/ s ktorey dom Bořy był nąpráwion y przykryt. *BielKron* 86v; Rozumiem temu/ iř to BOg nie bes przyczyny wćzynił/ że řie po oney niewoley Bábilońřkiew [...], gdy iuř y miářto y kořciół nąpráwiony był/ nie ták częřto z onym ludem řwym vmawiał *CzechRozm* 170v.

W przeciwstawieniu: »pokářiony, spalony, złupiony ... naprawiony« (1): kořciół Sálámonow wiele rázow złupiony/ řpalony/ pokářiony/ zářię nąpráwiony *BielKron* 265v.

Zwrot: »pokářić [co] naprawionego« (1): zářię on kořciół nąpráwiony Wagozes/ Artáxerřá Ochá Hethman/ pokářił. *BielKron* 265v.

Szeregi: »naprawiony i cały« (1): y řkoro modlitwy dokonał/ nąpráwione iáko pierwey y cále ono náczynnie vyrzał. *SkarŻyw* 249.

»opatrzony i naprawiony« (1): tedy im obiecuiemy řie řtářić/ áby [zamķi] były iáko narychłey wedle potrzeby opářroné y nąpráwioné. *SarnStat* 1183.

Przen [czym] (1) : W kořciele Sálomonowym [...] Oliwę lali do lamp ktore řtały ná řwiecznikoch/ [...] A ták řłuřnie Pan tákiewe řwoie tymi řwieczniki oliwę nąpráwione zwáć raczy/ ktorzy řwiecá wřtáwicznie przed řwięty mąyřtatem iego wiernym a prawie wyczyřcionym á wypolerowanym řłowem iego. *RejAp* 90v.

b. *O zdrowiu; uleczony* (2) : Potym połóżył ręce ná oczy iego [řlepego]/ y poczáł pářrzyć á nąpráwion iest [et restitutus est] y widział iářnie wřzytko. *BudNT* Mar 8/25.

naprawiony czym (1): *SienLek* 45v cf *W przeciwstawieniu*.

W przeciwstawieniu: »kazić się ... być naprawiony« (1): A Gdyżci zdrowie w mierze zależy/ á niemiernością iye kázi: záfyje Miárą ma być nápráwiono. *SienLek* 45v.

c. O tekście (4) : obiecałem powiedzieć/ zkąd á iáko mogą być pińmá Apóstołskie/ nápráwioné. *BudNT przedm c6v, przedm c6*.

W przeciwstawieniu: »skażony ... naprawiony« (1): Podobno mi íprzecznik rzecze/ Były [księgi] íkázone/ ále iuż nápráwioné. *BudNT przedm c6*.

Szereg: »naprawiony a przywrocony« (1): zkąd to pińmo zaś ma być nápráwioné/ á ku pierwśzey ízczyrości y prawdzie przywrocone. *BudNT przedm b2*.

2. Usunięty (13) : A przetoż tákowe nieprzyłtoyne połtępki miályby być nápráwioné [emendae essent] *ModrzBaz* 12; iesliby to Excefsus y exorbitancye zaktore się vimuiá [!] były naprawione, tedy niechcá byđż abhaerentes od osoby IeKr. M *ActReg* 49.

naprawiony czym (1): BibRadz I 463d marg cf W porównaniu.

W przeciwstawieniu: »zarażony i zepsowany ... naprawiony« (1): Tákte y stworzycielem go íwym wyznawamy, tyłkoż z dobrym wyrozumieniem y rozłádkiem. To iest, nie względem stárego stworzenia, grzechem záraz zárázonego y zepłówanego: ále względem nowego, iuż zaś od grzechu oczyszćionego y nápráwionego. *CzechEp* 413.

W porównaniu (1): Tákiáko prawidłem nápráwuiá tho co íię vchybi przy budováníu żeby íię ściáná ábo mur niechylił áni ná the áni ná onę ítronę/ tákte grzechy máiá być nápráwioné ípráwiedliwością *BibRadz I 463d marg*.

Frazy: »grzechy mają być naprawione« (1): *BibRadz I 463d marg cf W porównaniu.*

»szkody mogą być naprawione« (1): Bo wízytki ine ízkody by nawiętfze były Mogá być naprawione gdy ćczy nierużyły *RejJóz* G8.

»upad(ek) jest (będzie itp.) naprawiony« [szyk zmienny] (4): Niechátz náś miły pán będzie wkrzyżowan/ bo íjnaczy náś vpád nie będzie naprawion. *OpecŻyw* 103v, 183v; ten upad myal bycz naprauyon przełz ludzie *PatKaz III* 98v; *SkarŻyw* 263.

»zepsowanie natury mogłoby być naprawiono« (1): potrzeba/ [...] áby thák ono zepłówanie natury dlugim zwyczáiem (który ítárzy nie dármo zwáli drugim przyrod[ze]niem) mogło być naprawiono. *RejPosWstaw* [41²]v.

Szeregi: »od grzechu oczyszczony i naprawiony« (1): *CzechEp* 413 *cf W przeciwstawieniu.*

»uleczon i naprawion« (1): bo iuż zá grzech záwždy pomłtá nieomylna ná káždego przypadác muśi/ iuż ognie/ iuż wody/ iuż trzáłkáwice y ine z niebá przełtráchy/ [..] á to s czáfem wízytko y vleczono y nápráwiono być może. *RejZwierc* 133v.

a. O objawie chorobowym [czym] (1) : oziębienie może być ciepłemi rzeczami naprawiono/ iáko czynamonem/ tatarfkiem zielem albo korzennym winem. *FalZioł* I 111d.

b. O tekście [z kogo = na podstawie czyjego dzieła] (1) : tedybym y íam ná to zezwolił żeby omyłka byłá/ y íłuznieby z Iozeffá mogła być nápráwioná *CzechRozm* 138.

3. Uczyniony (5) : á żaden znák kościołá nie zołtał ktory záfię zá czáfów Enofá był nápráwion. *BibRadz I 3c marg*.

Szereg: »naprawiony i poczyniony« (1): Za iego czałow nápráwione są [diminuta sunt] naczynia w ktorych wodá bywála/ á poczynione są z miedzi iáko on koćiel wielki. *BudBib Eccli* 50/3.

a. *Urządzony, założony* (3) : przywrócenie kościołow naprawionych in pristinum ritum papismi et cultum wyciągano *Diar* 55; Toć też yeft v nas Polakow nie tylko v trochę zámożnych ludzi/ ále y práwye v pánow lámych/ yáko slácty/ gdzye nye tylko pyenyądze są/ ále też y gumná nápráwione y náládzone brogámi ftoją. *GliczKsiąż* M5.

Szereg: »naprawiony i porównany« (1): To téz opátruiemy/ áby wieze ná główniki wżędy w powiećiech przez Stárofty/ álbo Dzierżawce nárze/ były tak nápráwione y porównané/ iákoby nie były siedzenia froszéz w iednych niż w drugich *SarnStat* 614.

b. [*Odmówiony:* s śpiewaniem Polkiem Chrześciańkiem Ranne modlitwy maia być naprawione *UstKościel* 144.

Szereg: »naprawiony a śpiewany«: A dobrzeby było/ aby y w inych miafteczkach/ gdzie się fzkóły pomnożyły/ Letania naprawiona była a śpiewana. *UstKościel* 126.]

4. *Skierowany* (1) :

Szereg: »nawrocony i naprawiony« (1): gdyby dziecię vmarłe bokiem pochodziło/ Tedy możeli być ma być nawroczone y naprawiono *FalZioł* V 34.

5. *Namówiony, nakłoniony, poduszczony; submissus Cn* (6) : *SkarŻyw* 390; A oná nápráwiona [*praemonita*] od mátki fwey/ rzekła: Day mi tu ná mišie głowę Ianá Krzćicielá. *WujNT Matth* 14/8.

naprawiony na kogo, na co (2): Mufi to dziecię bytz od diábła opętané a na nás naprawioné. *OpecŻyw* 33v; przez śwego pośláncá ołtarz zburzył/ y kielichy połamał: ftawiąc przed Cefarzem świádki ná to pewne y nápráwione. *SkarŻyw* 389.

naprawiony czym (1): [*mnich*] do śmierći wzakonie zořtác y polepřzyć się obiecał. y wczynił dořyc obietnicy/ ták modlitwą y pomocą świętego nápráwiony. *SkarŻyw* 252.

Wyrażenie: »naprawione świadki« [*szyk 1:1*] (2): Iezu ktorys od fałřzywych naprawionych Swiathkow fałřzywie ořkarzon był. *TarDuch* C2; *SkarŻyw* 389.

Synonimy: **1.** *przywrocony; b.* *uleczony; 5.* *nakłoniony, namowiony.*

Cf **NAPRAWIĆ**